

KISWAHILI KIDATO CHA TATU

MIDTERM 1 EXAM

MUDA: SAA 2 ½

JINA.....

NAMBARI YA USAJILI.....

MAAGIZO

Jibu maswali yote.

SEHEMU	UPEO	ALAMA	
UFAHAMU	15		
SARUFI	40		
ISIMU JAMII	10		
FASIHI	15		
JUMLA			

1.UFAHAMU(AL.15)

Soma taarifa ifuatayo kisha ujibu maswali

Aibu kubwa ya taifa kushindwa kukabiliana na tatizo sugu la ajali za barabarani bado inaendelea. Wahusika katika sekta ya uchukuzi na mawasiliano licha ya matumizi ya vidhibiti mwendo na kanda za usalama. Ajali za barabarani zinaangamiza idadi kubwa ya watu kila mwaka, wakiwemo viongozi na watu mashuhuri.

Miongoni mwa sababu ambazo zinaleta maafa barabarani ni pamoja na uendeshaji kasi kupita inavyotakikana, yaani kukiuka masharti yaliyowekwa na wizara ya uchukuzi na mawasiliano. Madereva wengi hung' oa vithibiti mwendo vilivyowekwa hawarekebishi mikanda ya usalama, wala hawa peleki magari yao kwa ukaguzi mara kwa mara kama inavyopaswa kutekeleza kanuni zilizowekwa kwa hivyo hutegemea hongo kuwa barabarani. Fauka ya hao, madereva wa malori na matrela mara nyingi huendesha magari hayo wakiwa walevi. Dawa za kulevya kama vile miraa na bangi, hutumiwa sana na watu hawa, na matokeo yake huwa ajali mbaya.

Hata hivyo, lawama haiwezi kuelekezewa madereva pekee. Ukiangazia barabara nchini utapata kuwa barabara nchini Kenya haziko katika hali nzuri. Zile za lami zimekuwa na mashimo makubwa ambapo mvua ikinyesha hufanya vidimbi mithili ya machimbo ya madini yaliyojaa maji baada ya kuachwa wazi. Na zile barabara zisizokuwa za lami zimeharibika kiasi kwamba ni vigumu kuzitofautisha na njia za ng' ombe kwenye maeneo kame. Kinachohitajika ni serikali kuzifanyia ukarabati ili kuzirudisha katika kiwango ambacho zitaweza kufaa tena.

Wananchi pia inafaa waelimishwe ili wasikubali kuingia kwenye magari ambayo tayari yamejaa kupita kiasi. Hili litawasaidia wananchi wenyewe kudumisha usalama wao barabarani. Pia inafaa watambue ya kwamba wana jukumu la kuwaarifu walinda usalama endapo dereva anaendesha kwa kasi sana kuliko ile ya kilomita 80 kwa saa iliyokubaliwa.

Inafahamika kuwa maafisa wa usalama ndio wafisadi zaidi, hivyo basi huchangia katika kuongeza idadi ya vifo barabarani. Katika vita dhidi ya ufasadi na ajali za barabarani, ni mwananchi mwenyewe ambaye anawezesha kukomesha hali hii. Kwa mfano, afisa wa usalama akipatikana akichukua hongo, yeye pamoja na yule aliyetoa hongo wapelekwe kwenye vituo vya kukabiliana na ufasadi na wachukuliwe hatua kali, matatizo haya yataisha.

Lakini kabla kufika hapo, ni muhimu kumhamasisha mwananchi kuhusu haki zake na namna ya kukabiliana na suala hili la ufasadi. Hali hii inatuonyesha kwamba mipango maalum inapaswa kufanywa na serikali ili kuwaelimisha wananchi kama hatua ya kwanza

ya kukabiliana na ufiadi hatimaye izilainishe sekta zote wala si ya uchukuzi na mawasiliano pekee.

Maswali

(a) Mbali na ajali za barabarani, taja, tatizo lingine sugu ambalo linakumba nchi ya Kenya (al.1)

(b) Ajali za barabarani zinasababishwa na nini? (al.4)

(c) Mwandishi anapendekeza hatua zipi zichukuliwe na serikali ili suluhisho la kudumu lipatikane? (al.2)

(d) Taja hatua ambazo serikali imechukua ili kuimarisha uchukuzi (al.3)

(e) Ni kitu gani ambacho kinaonyesha kuwa serikali imeshindwa kukabiliana na ajali barabarani? (al.2)

(f) Eleza maana ya maneno haya:- (al.3)

(i) Tatizo sugu.

(ii) Vithibiti mwendo.

(iii) Machimbo.

2. Matumizi ya lugha (alama 40)

(a) Jaza mapengo:-

Kutenda

Kutendesha

(i) Chota ..... (ala 1)

(ii) Lewa ..... (ala 1)

(b) Taja sauti moja ya; (ala 1)

(i) King' ong' o

.....
(ii) Kiyeyusho (al.1)

.....
(c) **Tumia neno “shujaa” katika sentensi kama:-** (al. 1)

(i) Kivumishi
.....

(ii) Kielezi... (al. 1)
.....

(d) **Tambua vitenzi katika sentensi hii kwa kuvipigia mistari:-** (al. 2)

Sisi tulikwisha kutambua alikuwa na nia mbaya. Yeye ndiye mwizi
.....

(e) **Andika wingi wa sentensi hii katika hali ya ukubwa:-** (al. 2)

Kichinjio hiki kilikarabatiwa kwa pesa nyingi
.....
.....

(f) **Eleza maana mbili ya sentensi ifuatayo** (al.2)

Wanafunzi waliwaaandikia barua
.....
.....

(g) **Jaza neno ambalo ni kinyume cha lile lililopigwa mstari katika sentensi:-** (al.2)

(i) Vile vitu ulivyovichanganya itakubidi .....

(ii) Bomba hili limeziba mwite fundi aweze .....

(h) **Unganisha sentensi hii kwa kutumia ‘ O’ rejeshi :-** (al. 1)

Wavu umekatika. Wavu ni wao
.....

(i)) **Eleza maana ya :-** (al. 2)

(i) Kiimbo:
.....
.....

(ii) Shadda...

.....
.....

(j) **Yakinisha sentensi hii:** (al. 2)

Sijafahamu kwa nini hawamkaribishi mpwa wao.

.....
.....

(k) **Andika katika usemi halisi:-** (al. 2)

Mama aliwahimiza warudi siku hiyo la sivyo wangekosa tuzo

.....
.....

(l) **Akifisha sentensi ifuatayo:-** (al.3)

Sijaona kitabu kizuri kama mayai waziri wa maradhi, utaniazima siku ngapi bashiri alimwuliza rita

.....
.....
.....
.....

(m) **Changanua kwa njia ya mishale.** (al. 4)

Mama anapika na baba akisoma gazeti

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(n)) **Panga nomino hizi katika ngeli mwafaka** (al. 2)

(i) Kipofu.....

(ii) Uyoga.....

(o) **Tambulisha kundi nomino na kundi tenzi katika sentensi** (al.2)

Wanafunzi watundu wanacheza darasani

.....

(p) **Pambanua viambishi mbalimbali katika sentensi ifuatayo** (al. 3)

Waliwapendezea

(q) **Eleza maana ya misemo:-** (ala. 2)

(i) Fuga mtu –

(ii) Kuwa na faragha –

(r) **Chai hiyo iliwavutia watalii (Anza : Watalii.....)** (al. 2)

3.)Isimu Jamii (ALAMA10)

Soma kifungu kifuatacho kasha ujibu maswali yanayofuata;

Niaje wasee! Ma-holiday ndizo hizo tena. Najua ma-mission ni mingi! Lakini jo, Mambo imebadilika! Ni kubaya maze. Usifikirie kila kitu unaona ni reality, ukadhani ni gold! Hiyo siyo real life maze! Round hii maze ni "ku-chill!" Usipige ma-stunts zingine. Zitakuaka uki-regret later! Ni POA KU-CHILL au aje maze?

(a) Bainisha rejista ya mazungumzo haya (al.1)

(b) Kwa kurejelea kifungu andika sifa NNE za rejista hii; (al.4)

(c) Kwa nini watu hutumia lugha zaidi ya moja? (al.3)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(d) Orodhesha hatua mbili zinazoweza kuchukuliwa kusuluhisha matatizo yanayokumba Kiswahili nchini. (al.2)

4)FASIHI SIMULIZI(ALAMA15)

Soma kasha ujibu maswali

Lala mtoto lala x2

Mama atakuja lala

Alienda sokoni lala

Aje na ndizi lala

Ndizi ya mtoto lala

Na maziwa ya mtoto lala

Andazi lako akirudi

Pia nyama ya kifupa

Kifupa, kwangu, wewe kinofu

Kipenzi mwana lala x2

Titi laja x2

Basi kipenzi lala

Baba atakuja lala

Aje na mkate lala

Mkate wa motto lala

Tanona ja ndovu lala.

(a)Huku ukithibitisha jibu lako eleza huu ni wimbo wa aina gani? (al.2)

.....
.....

(b)Eleza sifa tano za wimbo wa aina hii.(al.5)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(C)Wimbo huu una wahusika wangapi? Wataje(al.2)

.....
.....

(d)Taja vitendo vitatu vinavyoambatana na uimbaji wa aina hii ya wimbo.(al.3)

.....
.....
.....
.....

(e)Eleza amali kuhusu jamii zinazojitokeza katika wimbo huu;(al.3)

.....
.....
.....
.....